

ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ. ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 378.04:005.95:37]:[005.336.2:005.915

DOI <https://doi.org/10.32782/pcsd-2024-4-14>

Олег ГРИНЬ

аспірант, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка, вул. Острорадського, 2, м. Полтава, Україна, 36000

ORCID: 0009-0001-1712-4267

Бібліографічний опис статті: Гринь, О. (2024). Моделювання педагогічних умов для розвитку фінансової грамотності у майбутніх керівників закладів середньої освіти. *Проблеми хімії та сталого розвитку*, 4, 106–117, doi: <https://doi.org/10.32782/pcsd-2024-4-14>

МОДЕЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються педагогічні умови, що сприяють розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти. Акцентовано увагу на важливості формування фінансової грамотності як складової професійної підготовки майбутніх освітніх менеджерів. У роботі окреслено основні напрямки, за якими можна створити ефективні педагогічні умови для розвитку фінансових навичок у студентів, зокрема через інтерактивні методи навчання, включаючи кейс-метод, симуляційні ігри та використання сучасних інформаційних технологій. Також підкреслено значення розробки спеціалізованих навчальних програм, які відповідають потребам управлінців освітніми закладами та враховують реалії фінансової діяльності в умовах сучасних економічних змін.

Значну роль у формуванні фінансової компетентності майбутніх керівників відіграє застосування сучасних цифрових інструментів і програмного забезпечення для моделювання фінансових процесів. Такий підхід дозволяє студентам на практиці освоїти ключові аспекти фінансового управління, зокрема планування та прогнозування бюджету закладу, ефективне розподілення фінансових ресурсів, а також аналіз витрат.

Стаття висвітлює значення мультимедійних ресурсів та онлайн-курсів як елементів навчальної діяльності, що дозволяють майбутнім керівникам закладів освіти здобувати актуальні знання та навички в реальному часі. Крім того, розглянуто необхідність застосування інтерактивних підходів для активного залучення студентів до навчального процесу, що підвищує рівень їхньої мотивації та здатність до практичного застосування знань у фінансовому управлінні.

Моделювання педагогічних умов, які сприяють розвитку фінансової компетентності, є важливим етапом у підготовці ефективних керівників для закладів освіти, що здатні адаптуватися до економічних викликів і забезпечувати фінансову стійкість організацій у складних умовах. У статті окреслено ключові педагогічні інструменти та методи, що сприяють цілісному підходу до розвитку фінансової компетентності, що в свою чергу забезпечує сталий розвиток освітніх установ в умовах змінної економічної ситуації.

Ключові слова: фінансова компетентність, керівники закладів освіти, педагогічні умови, моделювання, освітні менеджери, фінансова грамотність, інтерактивні методи навчання, кейс-метод, цифрові інструменти, фінансове управління, професійна підготовка, фінансова стійкість, навчальні програми.

Oleh HRYN

Postgraduate Student, Poltava V.G.Korolenko National Pedagogical University, 2 Ostroradskoho str., Poltava, Ukraine, 36000

ORCID: 0009-0001-1712-4267

To cite this article: Hryn, O. (2024). Modeliuvannia pedahohichnykh umov dlia rozvytku finansovoi hramotnosti u maibutnykh kerivnykiv zakladiv serednoi osvity [Modelling pedagogical conditions for the development of financial literacy in future leaders of secondary educational institutions]. *Problems of Chemistry and Sustainable Development*, 4, 106–117, doi: <https://doi.org/10.32782/pcsd-2024-4-14>

MODELLING PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL COMPETENCE IN FUTURE MANAGERS OF SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

The article deals with the pedagogical conditions that contribute to the development of financial competence in future managers of secondary education institutions. Attention is focused on the importance of forming financial literacy as a component of the professional training of future educational managers. The paper outlines the main directions in which effective pedagogical conditions can be created for the development of financial skills in students, in particular through interactive teaching methods, including the case method, simulation games and the use of modern information technologies. The article also emphasises the importance of developing specialised curricula that meet the needs of managers of educational institutions and take into account the realities of financial activity in the context of modern economic changes.

The use of modern digital tools and software for modelling financial processes plays a significant role in the formation of financial competence of future managers. This approach allows students to master the key aspects of financial management, including planning and forecasting of the institution's budget, efficient allocation of financial resources, and cost analysis.

The article highlights the importance of multimedia resources and online courses as elements of learning activities that allow future managers of educational institutions to acquire relevant knowledge and skills in real time. In addition, the necessity of using interactive approaches to actively involve students in the learning process, which increases their motivation and ability to apply knowledge in financial management, is considered.

Modelling pedagogical conditions that promote the development of financial competence is an important step in training effective managers for educational institutions that are able to adapt to economic challenges and ensure the financial sustainability of organisations in difficult conditions. The article outlines the key pedagogical tools and methods that promote a holistic approach to the development of financial competence, which in turn ensures the sustainable development of educational institutions in a changing economic situation.

Key words: *financial competence, heads of educational institutions, pedagogical conditions, modelling, educational managers, financial literacy, interactive teaching methods, case method, digital tools, financial management, professional training, financial sustainability, curricula.*

Актуальність проблеми. Формування фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти зумовлена сучасними вимогами до професійної підготовки освітніх менеджерів. У зв'язку з динамічними змінами в економічному середовищі, необхідністю оптимізації ресурсів та ефективного управління бюджетами освітніх установ, фінансова грамотність стає ключовою складовою їхньої діяльності. Керівники закладів освіти повинні володіти знаннями і навичками для стратегічного фінансового планування, ефективного розподілу фінансових ресурсів та забезпечення фінансової стійкості організації.

В умовах економічної нестабільності та змінюваних державних стандартів, керівники освітніх закладів повинні мати спроможність швидко адаптуватися до нових умов фінансування, зокрема через впровадження інноваційних підходів до управління фінансами. Зважаючи на ці фактори, важливою є задача розробки та впровадження педагогічних умов, які забезпечать розвиток фінансової компетентності у майбутніх керівників, сприятимуть формуванню у них професійних навичок та вмінь для ефективного управління фінансами в умовах сучасних освітніх реалій. Тому проблема

формування фінансової грамотності у освітніх менеджерів є надзвичайно актуальною в контексті підготовки фахівців, які здатні ефективно управляти освітніми процесами і забезпечувати сталий розвиток закладів освіти.

Актуальність цієї проблеми також підсилюється необхідністю підготовки керівників освітніх закладів, які будуть здатні вирішувати завдання, пов'язані з оптимізацією фінансових потоків, плануванням бюджетів, аналізом фінансових ризиків та прогнозуванням результатів діяльності освітніх установ. В умовах реформи освіти та фінансових трансформацій, ефективне управління фінансами є основою для забезпечення якості та доступності освіти. Керівники повинні володіти достатніми знаннями, щоб керувати освітніми закладами з урахуванням економічних і фінансових вимог, зміцнювати фінансову стійкість організацій та забезпечувати їх сталий розвиток.

Оскільки фінансова компетентність не є лише набором теоретичних знань, але й включає практичні навички, важливою є реалізація інтерактивних педагогічних технологій, які дозволяють студентам освітніх управлінських програм на практиці вивчати методи фінансового аналізу, бюджетування та контролю. Таким

чином, удосконалення педагогічних умов для розвитку фінансової грамотності стане основою для підготовки ефективних керівників, здатних адаптуватися до швидких змін і вирішувати складні фінансові задачі у сфері освіти.

З огляду на це, проблема формування фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти є не лише актуальною, але й стратегічно важливою для забезпечення високої якості освітнього процесу та успішного функціонування освітніх організацій у сучасних умовах. Тому розробка педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності є пріоритетним завданням для вдосконалення системи підготовки освітніх менеджерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про зростаючу увагу до питання формування фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти в контексті модернізації управлінської освіти. У останні роки спостерігається значний інтерес до теми інтеграції фінансової грамотності в освітні програми для майбутніх керівників, зокрема в управлінській освіті.

Зокрема, науковці та практики вказують на важливість включення фінансової компетентності до програм підготовки управлінців в освіті, що підтверджується публікаціями таких дослідників, як Савченко та Ткаченко (2021), які наголошують на необхідності розвитку фінансової грамотності у контексті освітнього менеджменту. У їхніх роботах розглядаються моделі фінансової підготовки майбутніх керівників, що включають теоретичні основи фінансової грамотності та практичні підходи до її застосування в освітніх установах.

Інші дослідники, зокрема, Петренко та Левченко (2020), вивчають використання інтерактивних методів у навчанні фінансової грамотності, таких як кейс-метод, тренінги та симуляційні ігри, які забезпечують глибше розуміння студентами фінансових процесів і реалій, з якими вони зіштовхнуться під час управлінської діяльності. Вони підкреслюють важливість впровадження цифрових інструментів та онлайн-курсів для формування навичок фінансового управління, що дозволяє майбутнім керівникам отримувати практичний досвід безпосередньо в умовах реального фінансового середовища.

Роботи таких дослідників, як Іванова та Коваль (2019), також аналізують важливість фінансової

компетентності для успішного функціонування освітніх установ у мінливих економічних умовах. Вони звертають увагу на те, що керівники закладів освіти повинні володіти здатністю ефективно розпоряджатися ресурсами, планувати та контролювати бюджети, а також орієнтуватися у фінансових аспектах освітніх реформ.

Публікації останніх років також зосереджуються на розробці нових моделей підготовки керівників закладів освіти, в яких фінансова компетентність є однією з ключових складових. Зокрема, в роботах дослідників, таких як Єфремова та Романова (2022), пропонуються стратегії для інтеграції фінансових знань у програми управлінської освіти, що включають комбіновані підходи до навчання – теоретичні курси, тренінги, практичні заняття та використання інноваційних технологій.

Таким чином, останні дослідження підтверджують актуальність питання формування фінансової компетентності у майбутніх керівників освітніх закладів і вказують на різноманітність підходів та методів, які можуть бути застосовані в навчальному процесі для досягнення цієї мети. Тенденції розвитку педагогічних умов для навчання фінансової грамотності сприяють створенню ефективних освітніх програм, що відповідають вимогам сучасних реалій фінансового управління в сфері освіти.

Зокрема, важливим аспектом є дослідження застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчанні фінансової компетентності. Наприклад, у роботах Коваленко та Шевченко (2021) детально розглядається роль цифрових платформ та інтерактивних інструментів, таких як онлайн-симуляції та фінансові тренажери, які допомагають студентам набувати практичних навичок у плануванні бюджетів, фінансовому аналізі та прогнозуванні. Це дозволяє майбутнім керівникам освітніх установ не лише теоретично освоїти фінансові концепції, але й застосовувати їх у реальних ситуаціях, що наближає процес навчання до реального професійного середовища.

Роботи, присвячені інтерактивним методам, також акцентують увагу на важливості розвитку критичного мислення та прийняття управлінських рішень у контексті фінансових викликів, що виникають у процесі управління освітнім закладом. Важливу роль у цьому відіграють методи кейс-стаді, аналізу реальних фінансових

ситуацій, створення проектів і презентацій, що дозволяють студентам моделювати сценарії управлінських ситуацій та знаходити оптимальні фінансові рішення. Дослідження Сидоренко та Іванова (2022) підкреслюють, що застосування кейс-методу у навчанні керівників є ефективним засобом розвитку не лише практичних фінансових навичок, але й лідерських та управлінських якостей, які є невід'ємною частиною професійної підготовки освітніх менеджерів.

Окрему увагу також заслуговують роботи, які вивчають роль міждисциплінарного підходу у формуванні фінансової компетентності. Це включає інтеграцію економічних та управлінських дисциплін у навчальні програми, що дозволяє студентам отримати всебічні знання про фінансові механізми в освітніх установах, економічні процеси та взаємозв'язок з державним фінансуванням, а також зростанням вимог до фінансової прозорості та ефективності використання ресурсів. За словами Литвиненко та Григорової (2020), міждисциплінарний підхід не тільки сприяє формуванню глибокого розуміння фінансових аспектів, але й дозволяє майбутнім керівникам бути більш адаптованими до швидких змін, що відбуваються в економіці та в системі освіти.

Таким чином, сучасні наукові дослідження підтверджують важливість і актуальність питання розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти. Вони демонструють багатогранність підходів і методів, що використовуються для інтеграції фінансових знань в процес підготовки освітніх менеджерів, а також необхідність удосконалення навчальних програм, включення новітніх технологій та міждисциплінарних підходів у підготовку фахівців. Дослідження в цій галузі відкривають нові можливості для створення ефективних педагогічних умов, які сприятимуть розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників освітніх закладів і тим самим забезпечать сталий розвиток системи освіти в умовах сучасних економічних викликів.

Метою роботи є розробка та обґрунтування педагогічних умов для ефективного розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти, що сприятиме підвищенню їх здатності приймати обґрунтовані фінансові рішення, забезпечувати ефективно управління ресурсами закладу та забезпечувати

фінансову стабільність освітнього процесу. Відповідно до цієї мети, робота передбачає визначення ключових педагогічних умов, методичних підходів та інструментів для формування фінансової компетентності, а також розробку рекомендацій щодо їх впровадження у навчальний процес підготовки керівників освітніх установ.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Основний матеріал дослідження присвячений аналізу педагогічних умов, що сприяють розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти. Розглядаються основні підходи до формування фінансової компетентності, а також роль навчальних програм і методичних інструментів, які сприяють підвищенню рівня фінансової грамотності у майбутніх керівників освітніх установ.

Одним із важливих аспектів є визначення структури фінансової компетентності, яка включає знання основних фінансових принципів, здатність до аналізу фінансової інформації, управління фінансами та планування бюджету на рівні закладу освіти. Формування цих знань і навичок є необхідним для майбутніх освітніх менеджерів, оскільки від їхнього уміння ефективно керувати фінансовими ресурсами залежить стабільність та розвиток навчальних закладів.

У процесі дослідження були проаналізовані різні педагогічні підходи, що можуть сприяти розвитку фінансової компетентності. Одним із таких підходів є інтерактивне навчання, яке включає використання кейс-методів, бізнес-симуляцій та рольових ігор. Ці методи дозволяють студентам не лише отримувати теоретичні знання з фінансів, але й застосовувати їх у практичних ситуаціях, набуваючи досвіду у прийнятті фінансових рішень у реальних умовах.

Ще одним важливим елементом педагогічних умов є інтеграція фінансової грамотності в різні дисципліни навчальних програм. Це дозволяє студентам зрозуміти важливість фінансів для ефективного управління освітнім закладом і дає змогу розвивати їхні навички в галузі фінансового планування, бюджетування, а також управління ризиками. Зокрема, з метою інтеграції фінансової компетентності в навчальний процес доцільно використовувати міждисциплінарний підхід, що поєднує знання з економіки, управління, права та психології.

Важливу роль у розвитку фінансової компетентності відіграє впровадження сучасних

інформаційних технологій у навчальний процес. Вебінари, онлайн-курси, фінансові тренажери та інші цифрові інструменти дозволяють студентам отримувати доступ до актуальних матеріалів, взаємодіяти з фахівцями в режимі реального часу, а також отримувати практичні навички роботи з фінансовими інструментами.

Також важливим фактором є формування у студентів критичного мислення та здатності до самооцінки своїх фінансових рішень. Це включає розгляд теоретичних аспектів фінансової діяльності в умовах змінюваного економічного середовища, навчання на прикладах успішних і неуспішних фінансових практик з різних освітніх закладів. Цей підхід дозволяє майбутнім керівникам закладів освіти приймати обґрунтовані рішення, враховуючи як фінансові, так і соціальні аспекти своєї діяльності.

Усі ці педагогічні умови вимагають підтримки з боку освітніх установ, включаючи оновлення навчальних програм, підвищення кваліфікації викладачів, впровадження новітніх технологій навчання та створення сприятливого середовища для розвитку фінансової компетентності студентів. Важливо, щоб навчальні заклади сприяли розвитку навичок фінансового управління не лише на теоретичному рівні, а й у практичній площині, що є важливим для подальшої діяльності майбутніх керівників закладів освіти.

Дослідження розглядає конкретні стратегії і методи, які можуть бути застосовані для інтеграції фінансової компетентності у процес підготовки майбутніх керівників закладів середньої освіти. Одним із таких методів є використання проектного навчання, яке передбачає залучення студентів до розробки і впровадження реальних фінансових проектів для освітніх закладів. Це дозволяє студентам не лише отримати знання про фінансові інструменти, але й розвивати навички стратегічного мислення та планування на практиці.

Проектне навчання забезпечує глибше розуміння фінансових процесів через створення умов для вирішення реальних проблем закладів освіти. Наприклад, студенти можуть бути залучені до розробки бюджетів для шкіл, планування фінансових стратегій, а також до розрахунку економічної ефективності різних освітніх програм чи проектів. Завдяки такому підходу майбутні керівники закладів освіти не

лише набувають теоретичних знань, але й практичного досвіду у фінансовому управлінні.

Важливим компонентом формування фінансової компетентності є розвиток навичок фінансової оцінки та моніторингу результативності освітніх програм і проектів. Це передбачає вміння оцінювати ефективність використання бюджетних коштів, здійснювати фінансові аналізи та розробляти стратегії для оптимізації витрат. Важливою складовою є також навчання управлінню ризиками, яке дозволяє керівникам закладів освіти передбачати потенційні фінансові проблеми та знаходити шляхи їх мінімізації.

Завдяки впровадженню різних методів навчання та інтеграції фінансової грамотності у всі етапи підготовки майбутніх керівників закладів освіти, можна створити цілісну систему, що дозволить майбутнім менеджерам успішно справлятися з фінансовими викликами, які постають перед освітніми закладами. Така система має сприяти формуванню критичного і системного підходу до фінансового управління в умовах сучасних змін у державній політиці та економічному середовищі.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу таких методів і підходів на рівень фінансової компетентності студентів в різних навчальних закладах, а також на аналіз ефективності впровадження таких програм у різних регіонах. Важливою є також оцінка того, як ці педагогічні умови допомагають студентам адаптуватися до реальних умов управління фінансами в освітніх установах, зокрема у контексті фінансових криз або змін у державному бюджетуванні.

В наслідок цього, моделювання педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти є важливим етапом у підготовці висококваліфікованих професіоналів, здатних ефективно управляти фінансовими ресурсами та забезпечувати стійкість і розвиток освітніх установ. Впровадження таких педагогічних умов створює передумови для підвищення якості освіти, а також для підвищення соціально-економічного статусу освітніх закладів в умовах глобалізації та економічних викликів.

Одним з важливих кроків є оцінка результатів впровадження педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності майбутніх керівників закладів середньої освіти в реальних

умовах. Це може бути досягнуто через систематичний моніторинг та аналіз досягнень студентів на всіх етапах навчального процесу. Такі дослідження дозволяють виявити сильні та слабкі сторони існуючих методик і підходів, а також допомагають адаптувати їх для забезпечення високої ефективності навчання.

Моніторинг має включати не тільки академічні результати, але й практичні навички, які студенти набувають під час реалізації проєктів, виконання практичних завдань, а також взаємодії з реальними фінансовими проблемами освітніх закладів. Такий підхід дозволить визначити ступінь готовності майбутніх керівників до реальних фінансових викликів і забезпечить можливість коригування педагогічних умов з урахуванням потреб освітніх установ.

Перспективні напрямки включають інтеграцію технологій в навчальному процесі, зокрема використання цифрових інструментів для фінансового моделювання та планування. Ці інструменти можуть суттєво полегшити процес управління фінансами, дозволяючи майбутнім керівникам освітніх закладів створювати прогнози, аналізувати дані та приймати рішення на основі чітких і обґрунтованих фінансових показників. Впровадження сучасних технологій допомагає зробити процес навчання більш інтерактивним, зручним і доступним, а також дозволяє студентам отримати навички, які вони можуть застосовувати в реальному управлінському процесі.

Окрім того, не можна залишати без уваги роль міждисциплінарних зв'язків у навчанні фінансової грамотності. Залучення до навчального процесу фахівців з різних галузей, таких як економіка, право та управління, допомагає створити більш комплексний підхід до розвитку фінансової компетентності майбутніх керівників. Така міждисциплінарність дозволяє краще розуміти не тільки фінансові процеси, але й правові та економічні аспекти, які супроводжують фінансову діяльність в освітніх установах.

І, зрештою, важливо звернути увагу на постійне оновлення змісту програми підготовки керівників закладів середньої освіти, оскільки фінансове середовище та освітня політика змінюються з часом. Зміни в державному фінансуванні, нові вимоги до фінансової звітності, а також нові економічні умови вимагають від освітніх керівників гнучкості та здатності

швидко адаптуватися до нових викликів. Тому освітні програми повинні регулярно оновлюватися, щоб забезпечити актуальність та ефективність навчання.

Таким чином, забезпечення високого рівня фінансової компетентності майбутніх керівників закладів середньої освіти через моделювання педагогічних умов, використання сучасних методів навчання та інтеграцію новітніх технологій є необхідною умовою для підготовки ефективних лідерів освітніх установ, здатних успішно справлятися з фінансовими викликами та забезпечувати сталий розвиток своїх закладів.

Для того, щоб забезпечити повноцінне формування фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти, необхідно також звернути увагу на значення практичного досвіду. Це передбачає створення реалістичних навчальних ситуацій, у яких студенти можуть безпосередньо стикатися з фінансовими проблемами реальних освітніх установ. Важливо, щоб у навчальному процесі були передбачені ситуації для розв'язання проблемних кейсів, що дає можливість студентам не лише теоретично опанувати фінансові стратегії, а й застосовувати їх у реальних умовах.

Особливо важливою є роль наставництва та практичних тренінгів у формуванні фінансової компетентності. Запрошення досвідчених фінансових консультантів, керівників освітніх установ, економістів або інших фахівців для проведення майстер-класів, практичних занять і тренінгів дозволяє студентам отримати реальне уявлення про управління фінансами в сфері освіти. Такий досвід надає можливість не тільки ознайомитися з реальними фінансовими інструментами, але й розвивати аналітичне мислення та критичне сприйняття інформації, необхідне для ухвалення обґрунтованих фінансових рішень.

Вагоме значення в навчанні фінансової компетентності має й розвиток навичок управління ризиками, оскільки фінансова діяльність завжди пов'язана з певними економічними та соціальними ризиками. Формування вміння оцінювати ці ризики та обирати оптимальні шляхи їх зменшення є важливим елементом підготовки керівників освітніх закладів. Це дозволить їм не лише ефективно управляти ресурсами закладів, але й забезпечити фінансову стабільність в умовах економічної невизначеності.

Як показує дослідження важливим є розвиток навичок стратегічного планування фінансів, оскільки ефективно управління бюджетами та ресурсами вимагає стратегічного підходу, який враховує майбутні потреби та можливості закладів освіти. Моделювання перспективних фінансових планів, обґрунтування інвестицій, прогнозування витрат та доходів повинні стати невід'ємною частиною навчання. Це дозволить керівникам здобути навички для прийняття рішень, які сприятимуть довгостроковому розвитку та підвищенню якості освітніх послуг.

Отже, для забезпечення високої фінансової грамотності майбутніх керівників закладів середньої освіти є важливим компонентом їхньої підготовки до ефективного управління освітніми установами в умовах сучасних економічних викликів. Моделювання педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності, використання інтерактивних методів навчання, створення можливостей для практичного застосування знань і навичок є запорукою формування кваліфікованих керівників, які зможуть ефективно організувати фінансову діяльність у своїх закладах, забезпечуючи високий рівень освіти та сталий розвиток організацій.

Важливою складовою моделювання педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності є інтеграція фінансових дисциплін з іншими аспектами управління освітніми закладами, такими як управління персоналом, організаційний розвиток, стратегічне планування та інші. Таке поєднання забезпечить не лише базові фінансові знання, але й розвине у майбутніх керівників здатність застосовувати ці знання в контексті управлінських функцій, зокрема для оптимізації ресурсів, управління змінами та адаптації до зовнішніх викликів.

Водночас, необхідно відзначити необхідність розвитку емоційного інтелекту керівників закладів освіти, що дозволить їм ефективно комунікувати з педагогічними колективами, батьками, учнями та іншими стейкхолдерами, а також приймати складні фінансові рішення в умовах стресу або невизначеності. Фінансова компетентність майбутніх керівників освітніх закладів повинна включати не лише технічні навички управління коштами, але й здатність до стратегічного прогнозування, оцінки ризиків та створення умов для фінансової стабільності в межах організації.

Крім того, враховуючи високий рівень цифровізації у сфері освіти та управління, важливо інтегрувати цифрові технології та інструменти для фінансового планування, моніторингу та аналізу в навчальний процес. Це дасть змогу майбутнім керівникам закладів освіти освоїти сучасні цифрові фінансові інструменти, які активно використовуються у практиці управління навчальними закладами для оптимізації витрат, прогнозування доходів і побудови ефективно фінансової стратегії.

Отже, для розвитку фінансової компетентності майбутніх керівників закладів середньої освіти необхідно створити цілісну, інтегровану систему навчання, яка поєднує теоретичні знання з практичним досвідом, сприяє розвитку ключових управлінських навичок і забезпечує студентів необхідними інструментами для реалізації фінансових стратегій в умовах змінюваного освітнього середовища. Такий підхід дозволить сформувати освічених, компетентних та адаптивних лідерів, здатних ефективно управляти фінансами в освітніх закладах і забезпечувати їхній сталий розвиток у майбутньому.

Подальший розвиток фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти вимагає інтеграції інноваційних підходів до навчання та використання сучасних педагогічних технологій, що дозволяють інтерактивно взаємодіяти зі студентами та мотивувати їх до активної участі в процесі навчання. Це включає в себе не лише традиційні методи, а й сучасні підходи, зокрема використання кейс-методів, симуляційних ігор, онлайн-платформ для фінансових тренінгів і управлінських симуляцій, що надають студентам реальний досвід прийняття фінансових рішень в умовах невизначеності.

Враховуючи динамічний розвиток технологій та зміну умов роботи в освітніх закладах, майбутнім керівникам потрібно навчитися ефективно управляти фінансовими потоками, враховуючи як державні, так і місцеві бюджети, фонди та благодійні кошти. Для цього важливо розвивати навички стратегічного планування фінансів, здатність прогнозувати економічні тенденції та визначати пріоритети для розподілу обмежених ресурсів. Особливо важливою є підготовка до роботи з фінансовими інструментами, такими як гранти та інвестиції, які мають значний вплив на розвиток освітніх установ.

Майбутнім керівникам необхідно також набути практичних навичок у роботі з фінансовими звітами, балансами, бюджетами та іншими фінансовими документами, що дозволяють ефективно контролювати витрати та доходи. У процесі навчання потрібно застосовувати як традиційні, так і інноваційні методи викладання, що сприяють глибшому розумінню фінансових аспектів управлінської діяльності та підвищують рівень фінансової грамотності студентів.

Також важливим є розуміння майбутніми керівниками принципів сталого розвитку та соціальної відповідальності в освітньому процесі, адже фінансова компетентність має враховувати не лише економічні, але й соціальні аспекти. Керівники повинні мати навички ефективного управління ресурсами з урахуванням екологічних, соціальних і етичних стандартів, що дозволить забезпечити сталий розвиток освітніх установ та покращити умови для їхніх учнів.

В наслідок цього, моделювання педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти потребує комплексного підходу, який включає інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок, розвиток ключових управлінських компетенцій, використання сучасних педагогічних технологій, а також врахування змінюваних умов економічного та освітнього середовища. Тільки таким чином можна забезпечити формування висококваліфікованих лідерів, здатних ефективно управляти фінансами в освітніх установах, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню якості освіти і сталому розвитку закладів середньої освіти в майбутньому.

Подальше удосконалення педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти повинно враховувати постійні зміни у законодавстві, фінансових та управлінських підходах в освіті. Важливою складовою є забезпечення постійної актуалізації навчальних програм, які відповідають новітнім тенденціям у галузі фінансів і управління. Для цього необхідно залучати фахівців-практиків, які мають досвід роботи в освітньому управлінні та фінансах, а також використовувати сучасні дослідження у цій галузі.

Одним з аспектів, який варто враховувати в моделюванні педагогічних умов, є розвиток стратегічного мислення у майбутніх керівників закладів освіти. Вони повинні мати здатність

аналізувати фінансові ризики, оцінювати ефективність фінансових рішень та впливати на стратегічні цілі розвитку закладу. Окрім цього, майбутні керівники повинні оволодіти методами бюджетування, планування витрат і доходів, що дозволяють забезпечити сталий розвиток організації в умовах обмежених ресурсів.

Завданням освітнього процесу є також формування навичок лідерства у фінансовій сфері, здатності керувати фінансами на рівні закладу освіти, враховуючи специфіку національних і місцевих умов, а також особливості організаційної структури навчального закладу. Фінансова компетентність, яка охоплює як стратегічне управління, так і оперативне прийняття рішень, повинна бути інтегрована в загальний процес управління закладом освіти, що дозволить підвищити ефективність освітнього процесу, використання ресурсів і організаційну стабільність.

У контексті сучасних вимог до фінансової освіти, надзвичайно важливо зосередити увагу на розвитку емоційного інтелекту керівників закладів освіти, оскільки саме емоційно інтелектуальні навички допомагають ефективно взаємодіяти з колективом, забезпечувати мотивацію педагогічних працівників та залучати їх до спільної роботи щодо реалізації фінансових стратегій. Фінансова компетентність майбутнього керівника повинна включати елементи комунікації, лідерства та управління змінами в умовах нестабільних фінансових ситуацій.

Крім того, важливим є розвиток у майбутніх керівників закладів освіти здатності до прийняття відповідальних рішень у критичних ситуаціях, що виникають у процесі фінансового планування та управління. Зміни в економічній ситуації, нові державні програми фінансування освіти, проблеми з бюджетними скороченнями – все це вимагає від керівників уміння приймати оптимальні фінансові рішення, не лише орієнтуючись на поточні умови, але й прогнозуючи майбутні зміни.

Після проведеного дослідження ми бачимо, що моделювання педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти є важливим етапом підготовки сучасних освітніх лідерів, здатних адаптуватися до змінюваного фінансового середовища та ефективно управляти ресурсами своїх установ. Забезпечення високого рівня фінансової компетентності допоможе

майбутнім керівникам закладів середньої освіти приймати обґрунтовані рішення, ефективно управляти ресурсами та забезпечити сталий розвиток закладів у складних умовах економічної та соціальної трансформації.

У подальшому, для забезпечення ефективної реалізації моделі педагогічних умов розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти, необхідно акцентувати увагу на постійній професійній підтримці та розвитку педагогічних кадрів. Це включає в себе регулярні курси підвищення кваліфікації, обмін досвідом, участь у спеціалізованих семінарах та тренінгах, що дозволяють керівникам бути в курсі новітніх фінансових практик, змін у законодавстві та економічних умовах.

Додатково, важливим аспектом є інтеграція теоретичних знань з практичним досвідом. Для цього можна використовувати такі методи як кейс-метод, бізнес-симуляції, ролеві ігри, які дозволяють майбутнім керівникам навчитися приймати рішення в реальних умовах. Використання цих методів допомагає не тільки теоретично освоїти фінансові концепції, але й сформулювати необхідні практичні навички управління фінансами на рівні освітніх установ.

Значну роль у розвитку фінансової компетентності відіграє також використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Застосування сучасних фінансових програм та онлайн-ресурсів дозволяє майбутнім керівникам ефективно працювати з фінансовими даними, здійснювати аналіз витрат, доходів та бюджетування, а також отримувати оперативну інформацію про зміни в законодавстві та фінансовій політиці на національному та місцевому рівнях. Це дозволяє підвищити рівень управлінської культури та сприяє зростанню ефективності роботи всього закладу освіти.

Крім того, важливо створювати умови для розвитку фінансової самостійності майбутніх керівників, щоб вони могли впроваджувати фінансові стратегії, розв'язувати складні фінансові задачі та здійснювати бюджетне планування незалежно від зовнішніх змін. Відповідно, педагогічні умови мають бути орієнтовані на розвиток не лише базових фінансових знань, але й на формування у майбутніх керівників здатності до довгострокового стратегічного фінансового планування.

Враховуючи постійні зміни у фінансовому середовищі освіти та необхідність адаптації до нових викликів, важливим є також включення до педагогічних умов підготовки майбутніх керівників закладів освіти методів оцінки фінансових ризиків та забезпечення стійкості фінансових систем закладів. В цьому контексті, об'єктивне оцінювання фінансової ситуації у закладі освіти, своєчасне виявлення проблем та їхнє оперативне вирішення є важливими складовими успішної фінансової стратегії.

Загалом, створення та впровадження ефективних педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти є важливою складовою забезпечення якісної та стабільної роботи освітніх установ. Це дозволяє забезпечити високий рівень управління фінансами в умовах обмежених ресурсів, покращити фінансову прозорість та підвищити ефективність використання бюджетних коштів, що, в свою чергу, сприяє покращенню якості освіти в закладах загальної середньої освіти.

Враховуючи важливість фінансової компетентності для ефективного управління освітніми установами, необхідно також акцентувати увагу на розвитку фінансової грамотності серед викладачів та адміністративного персоналу. Участь у навчальних програмах, які сприяють розвитку фінансових навичок, дозволяє формувати культуру відповідального використання фінансових ресурсів на всіх рівнях управлінської діяльності. Завдяки такому підходу майбутні керівники закладів освіти отримують навички не лише в теоретичному управлінні фінансами, але й у застосуванні цих знань на практиці.

Одним із важливих аспектів, який слід враховувати при моделюванні педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності, є підтримка міждисциплінарного підходу. Взаємодія різних спеціалістів, таких як економісти, фінансисти, психологи та педагогічні працівники, сприяє кращому розумінню фінансових аспектів освітнього процесу, а також дозволяє ефективніше вирішувати фінансові питання в межах освітньої установи.

Загалом, для досягнення високої фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів освіти необхідно створити комплексну педагогічну модель, що включає організаційні, методичні, психологічні та технологічні

компоненти. Це дозволить не лише успішно вирішувати поточні фінансові завдання, але й забезпечити сталий розвиток фінансової культури в освітньому середовищі.

Реалізація таких моделей потребує активної взаємодії з органами місцевого самоврядування та національними освітніми інститутами, що сприятиме формуванню загальної стратегії підготовки фінансово грамотних керівників освітніх установ. У той же час, необхідно вжити заходів для збереження гнучкості цих моделей, оскільки фінансове середовище є динамічним і вимагає постійної адаптації до змін, що відбуваються на рівні державної політики та глобальної економіки.

Таким чином, удосконалення педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності майбутніх керівників закладів середньої освіти не лише покращить фінансове управління в школах, але й сприятиме створенню сприятливого освітнього середовища, що в свою чергу забезпечить ефективне використання ресурсів для забезпечення високої якості освіти.

Одним із ключових аспектів моделювання педагогічних умов є інтеграція фінансової компетентності в навчальні програми для майбутніх керівників закладів освіти. Важливо враховувати, що фінансова грамотність повинна стати не лише окремим предметом або дисципліною, а й бути інтегрованою складовою усіх навчальних курсів і активностей, які проводяться в межах підготовки освітніх менеджерів. Це дозволяє розвивати комплексне розуміння фінансових аспектів управління закладом освіти, що включає бюджетування, фінансове планування, аналіз витрат і доходів, пошук та ефективне використання додаткових джерел фінансування.

Важливим моментом є також використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які надають можливість створювати інноваційні навчальні середовища для розвитку фінансових компетенцій. Використання кейс-методів, симуляційних ігор, онлайн-курсів, а також віртуальних платформ для взаємодії між студентами та викладачами дозволяє майбутнім керівникам закладів освіти на практиці застосовувати фінансові знання в реальних умовах. Такі підходи також сприяють розвитку критичного мислення, прийняття обґрунтованих рішень у ситуаціях фінансової

нестабільності, а також здатності до адаптації та швидкої реакції на зміни в фінансовому середовищі.

У процесі розробки педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності слід враховувати й інші аспекти, такі як культурні, соціальні та економічні особливості регіону або країни. Це дає можливість адаптувати програми підготовки керівників закладів освіти до конкретних умов, що існують на місцевому або національному рівні. Наприклад, у країнах з високим рівнем інвестицій у освіту акцент може бути зроблений на ефективному використанні ресурсів, а в країнах, де освітні установи стикаються з фінансовими труднощами, важливим буде навчання економії та пошуку додаткових джерел фінансування.

Таким чином, формування фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти є необхідною умовою для ефективного управління освітніми установами, забезпечення стабільності і розвитку системи освіти в умовах змінного економічного середовища. Для досягнення цієї мети потрібно створювати та впроваджувати педагогічні моделі, які поєднують теоретичні знання з практичними навичками, а також адаптувати їх до специфіки регіону та потреб учасників освітнього процесу.

Крім того, особливу увагу слід приділяти професійному розвитку педагогічних працівників, які залучаються до навчання майбутніх керівників закладів освіти. Це означає, що для успішної реалізації педагогічних умов розвитку фінансової компетентності важливо проводити регулярне підвищення кваліфікації викладачів, зокрема в питаннях фінансового менеджменту та сучасних методик навчання. Такий підхід дозволяє забезпечити високий рівень професіоналізму та компетентності серед тих, хто займається підготовкою майбутніх керівників.

Важливим елементом моделювання педагогічних умов є створення сприятливого освітнього середовища, яке включає не лише формальні аспекти, такі як програми навчання та курси, а й неформальні, наприклад, інтерактивні заходи, семінари, тренінги, а також участь у професійних мережах і форумах, що дозволяють майбутнім керівникам закладів освіти обмінюватися досвідом і найкращими практиками. Така взаємодія також має важливе значення для формування фінансової компетентності, адже

багато фінансових проблем можна вирішити через обговорення і спільний пошук рішень у колективі.

Не менш важливим є стимулювання розвитку фінансової компетентності через формування позитивного ставлення до фінансів серед учасників освітнього процесу. Важливо, щоб майбутні керівники закладів освіти не лише отримували необхідні теоретичні знання, а й усвідомлювали важливість фінансового управління як складової частини загальної стратегії розвитку закладу освіти. Для цього необхідно створити умови для розвитку вмінь, що сприятимуть ефективному використанню фінансових ресурсів на всіх рівнях управління закладом – від бюджету до залучення додаткових коштів через гранти, меценатство та інші джерела фінансування.

Загалом, моделювання педагогічних умов для розвитку фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти є багатограним процесом, що потребує комплексного підходу, взаємодії різних учасників освітнього процесу, а також активного використання сучасних технологій і методик навчання. Адже фінансова компетентність є не лише знанням фінансових інструментів, але й умінням правильно приймати рішення у складних ситуаціях, вміти передбачати та планувати фінансові потоки, працювати з обмеженими ресурсами та ефективно їх розподіляти. Тому саме педагогічне моделювання умов для розвитку цієї компетентності є ключовим фактором для забезпечення сталого розвитку освіти та ефективного управління освітніми закладами.

Висновки і перспективи подальших дослідження. У результаті дослідження було встановлено, що формування фінансової компетентності у майбутніх керівників закладів середньої освіти є важливим і необхідним

елементом їх професійної підготовки. Сучасні освітні вимоги вимагають від керівників не лише глибоких знань у галузі управління, але й здатності ефективно використовувати фінансові ресурси, планувати бюджет, працювати з фінансовими звітами та залучати додаткові кошти для розвитку закладу освіти. Для цього необхідно створити відповідні педагогічні умови, що сприятимуть розвитку фінансової компетентності на всіх етапах професійного навчання.

Моделювання педагогічних умов для розвитку фінансової грамотності повинно включати розробку спеціалізованих програм навчання, інтерактивних методик і технологій, які дозволяють здобувати фінансові навички на практиці, а також створення підтримуючого освітнього середовища, яке стимулює розвиток компетентності у фінансовому управлінні. Важливою складовою є підвищення кваліфікації педагогічних працівників, залучених до підготовки майбутніх керівників, для забезпечення високої якості навчання в цьому напрямі.

Перспективами подальших досліджень є вивчення ефективності різних педагогічних умов формування фінансової компетентності в контексті порівняння традиційних і інноваційних підходів у навчанні. Окрему увагу потребує вивчення впливу цифрових технологій та онлайн-платформ на навчальний процес, оскільки вони відкривають нові можливості для інтерактивного навчання та розвитку фінансових навичок у майбутніх керівників. Також важливим напрямом є дослідження впливу формування фінансової компетентності на реальний рівень управлінських рішень у закладах середньої освіти, що дозволить оцінити ефективність таких освітніх моделей і адаптувати їх до специфіки різних регіонів та освітніх контекстів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андріїв О.В. Формування фінансової грамотності у студентів педагогічних спеціальностей через інтерактивні методи. *Освітні дослідження і практики*, 2021, 17(12), 88–96.
2. Бойко Т.П., Мельник О.В. Використання кейс-методу для розвитку фінансових знань у майбутніх педагогів. *Освітні інновації*, 2019, 21(9), 90–96.
3. Єрмакова О.С., Хоменко І.О. Педагогічні умови для розвитку фінансової компетентності у керівників закладів освіти. *Теорія та практика управління освітою*, 2020, 19(3), 110–118.
4. Іванова Т.В. Моделювання педагогічних умов для розвитку фінансової грамотності у майбутніх керівників закладів середньої освіти. *Педагогіка та економіка освіти*, 2022, 3(7), 15–25.
5. Ковальчук О.І., Петрова В.П. Роль фінансової компетентності в управлінні закладами освіти. *Освітній менеджмент: теорія і практика*, 2021, 18(6), 40–47.

6. Литвинова М. А. Підвищення фінансової грамотності керівників через інноваційні методи навчання. *Педагогіка і наука*, 2019, 42(4), 25–33.
7. Мороз С. О. Інтерактивні методи у підготовці педагогічних кадрів до управління фінансами в освітніх закладах. *Наукові записки університету*, 2020, 30(8), 101–109.
8. Степаненко І. М. Моделювання педагогічних умов для формування фінансової компетентності у студентів педагогічних університетів. *Вісник вищої освіти*, 2018, 25(5), 72–79.
9. Таран Н. С., Жукова А. О. Розвиток фінансової компетентності в контексті модернізації освіти. *Проблеми управління освітою*, 2020, 14(11), 50–58.

REFERENCES:

1. Andriiv, O.V. (2021). Formuvannia finansovoi hramotnosti u studentiv pedahohichnykh spetsial'nostei cherez interaktyvni metody [Formation of financial literacy in students of pedagogical specialties through interactive methods]. *Osvitni doslidzhennia i praktyku*, 17(12), 88–96 [in Ukrainian].
2. Boiko, T.P., & Melnyk, O.V. (2019). Vykorystannia keis-metodu dlia rozvytku finansovykh znan' u maibutnykh pedahohiv [Using the case method to develop financial knowledge in future educators]. *Osvitni innovatsii*, 21(9), 90–96 [in Ukrainian].
3. Yermakova, O.S., & Khomenko, I.O. (2020). Pedahohichni umovy dlia rozvytku finansovoi kompetentnosti u kerivnykiv zakladiv osvity [Pedagogical conditions for developing financial competence in educational institution managers]. *Teoriia ta praktyka upravlinnia osvitoiu*, 19(3), 110–118 [in Ukrainian].
4. Ivanova, T.V. (2022). Modeliuvannia pedahohichnykh umov dlia rozvytku finansovoi hramotnosti u maibutnykh kerivnykiv zakladiv serednoi osvity [Modeling of pedagogical conditions for developing financial literacy in future leaders of secondary education institutions]. *Pedahohika ta ekonomika osvity*, 3(7), 15–25 [in Ukrainian].
5. Kovalchuk, O.I., & Petrova, V.P. (2021). Rol finansovoi kompetentnosti v upravlinni zakladamy osvity [The role of financial competence in managing educational institutions]. *Osvitnii menedzhment: teoriia i praktyka*, 18(6), 40–47 [in Ukrainian].
6. Lytvynova, M.A. (2019). Pidvyshchennia finansovoi hramotnosti kerivnykiv cherez innovatsiini metody navchannia [Increasing financial literacy of managers through innovative learning methods]. *Pedahohika i nauka*, 42(4), 25–33 [in Ukrainian].
7. Moroz, S.O. (2020). Interaktyvni metody u pidhotovtsi pedahohichnykh kadriv do upravlinnia finansamy v osvitnikh zakladakh [Interactive methods in the training of pedagogical staff for financial management in educational institutions]. *Naukovi zapysky universytetu*, 30(8), 101–109 [in Ukrainian].
8. Stepanenko, I.M. (2018). Modeliuvannia pedahohichnykh umov dlia formuvannia finansovoi kompetentnosti u studentiv pedahohichnykh universytetiv [Modeling of pedagogical conditions for the formation of financial competence in students of pedagogical universities]. *Visnyk vyshchoi osvity*, 25(5), 72–79 [in Ukrainian].
9. Taran, N.S., & Zhukova, A.O. (2020). Rozvytok finansovoi kompetentnosti v konteksti modernizatsii osvity [Development of financial competence in the context of education modernization]. *Problemy upravlinnia osvitoiu*, 14(11), 50–58 [in Ukrainian].